

2023-12-11

Artskyddsutredning för fåglar vid Tensta, Stockholms Stad

Utredning av påverkan på fågelarter och behov av
åtgärder med avseende på artskyddsförordningens
bestämmelser

: EKOLOGI GRUPPEN

Beställning: White arkitekter AB
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 2023-12-11
Uppdragsansvarig: Ossian Rydebjörk
Medverkande: Mandus Wester och Isabelle Severholt
Intern granskning av rapport: Fingal Gyllang 2023-10-23
Internt projektnummer: 10405
Bild på framsidan: Grönfink, ej fotad inom inventeringsområdet.

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	5
Avgränsning	5
Kunskapsunderlag	6
Osäkerhet i bedömningen	7
Lagstiftning för fåglar	7
Fågelarter inom detaljplaneområdet	9
Naturvårdsrelevanta fågelarter	10
Vanligt förekommande fågelarter	10
Påverkan	11
Detaljplanens påverkan på naturmiljön i området	11
Detaljplanens påverkan på fåglar	11
Skyddsåtgärder för att undvika konflikt med artskyddsförordningen	13
Ytterligare förslag på åtgärder	14
Förslag till vidare utredning	14
Referenser	15
Bilaga 1. Beskrivning av arter där påverkan riskeras	16

Sammanfattning

Om de åtgärder och försiktighetsmått som föreslås i rapporten genomförs och beaktas är det Ekologigruppens uppfattning att detaljplanens genomförande inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Förekommande fågelarter

Totalt har 17 fågelarter noterats i området i samband med Ekologigruppens fågelinventering 2023 (Ekologigruppen 2023). Sex av arterna räknas som naturvårdsrelevanta fågelarter, vilket innebär arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Två av dessa arter (björktrast och grönfink), bedöms riskera påverkas negativt av detaljplanen. Två revir av björktrastar och ett revir av grönfink förekommer bedöms riskera påverkas negativt. För dessa arter behöver skyddsåtgärder genomföras för att inte riskera att genomförandet av detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Av de naturvårdsrelevanta arterna är fem rödlistade (björktrast, fiskmås, gråkråka, grönfink och skrattnås) och en har en negativ trend (gråsparv).

Detaljplanens påverkan på naturmiljön

Planområdet är cirka 1 hektar stort och domineras av hårdgjorda ytor som används som parkeringsplatser för boende. Intill de hårdgjorda ytorna finns mindre delar med gräsmark med inslag av träd (främst lindar) och buskar. Detaljplanen påverkar området genom att upp till 40 träd behöver avverkas (eventuellt färre), samt att ytor som idag utgörs av gräsmark kommer att bebyggas. Majoriteten av träden som förekommer i området är unga träd, och enligt Ekologigruppens trädinventering är de äldsta träden mellan 40 till 79 år (endast 4 stycken). Exploateringen påverkar på naturmiljön påverkar främst björktrast och grönfink som födosöker och häckar i tätortsnära miljöer med inslag av gräsmattor, buskar och träd.

Åtgärder

Det är förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, eller att återupprätta populationen till denna nivå. Populationerna av björktrast och grönfink bedöms dock riskera att påverkas negativt av den planerade exploateringen. Därför är det nödvändigt att genomföra skyddsåtgärder.

Om åtgärderna listade nedan genomförs är det ekologigruppens uppfattning att detaljplanens genomförande inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

- Undvik störning under häckningstid. Till exempel att inte avverka under häckningstid.
- Planera för skyddsåtgärder i tid.
- Plantera minst fem inhemska buskar.
- Ersätt nedtagna träd.
- Anlägg nya gräsmattor.

Nedan ges förslag på åtgärder som inte är nödvändiga att genomföra för att undvika konflikt med artskyddsförordningen men som bidrar till att stärka den biologiska mångfalden i området.

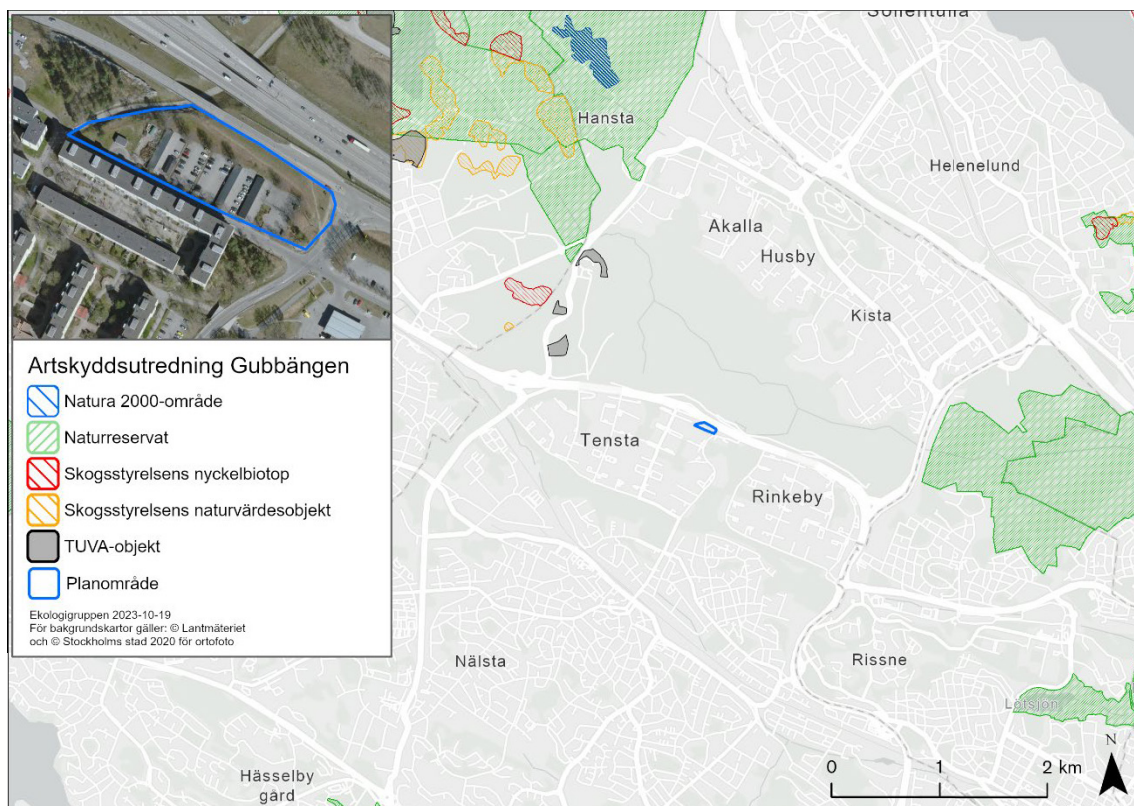
- Sätt upp fågelholkar.

Bakgrund och syfte

Inledning

Ekologigruppen har på uppdrag av White arkitekter AB tagit fram denna artskyddsutredning för fåglar i detaljplaneområdet vid Tensta, Stockholms Stad. Inventeringsområdet ligger på gränsen mellan E18 och Tenstas nordöstra utkant. Läge och avgränsning framgår av Figur 1.

Målet med utredningen har varit att beskriva byggförslagets påverkan på fåglar och ge förslag på skyddsåtgärder för att bibehålla populationen av förekommande fågelarter på tillfredställande nivåer. Ytterligare ett mål är att visa hur skyddade arter av fåglar bör beaktas vid genomförande av detaljplanen. Syftet med utredningen är att så långt som möjligt undvika att negativ påverkan på fåglar sker, samt att förutsatt att förslagna åtgärder genomförs, planen inte ska strida mot artskyddsförordningen.

Figur 1. Översiktskarta som visar inventeringsområdet vid Tensta.

Avgränsning

Arter som ingår

Ekologigruppen bedömer att arter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå. Prejudicerande domar som visar hur artskyddsförordningens nya lydelse ska tolkas saknas emellertid fortfarande.

Naturvårdsrelevanta arter omfattar följande kategorier:

- rödlistade arter
- arter listade i fågeldirektivets bilaga 1
- arter som uppvisar en negativ trend

- arter som har en liten lokal, regional eller nationell population
- tidigare rödlistade arter som idag inte bedöms hysa tillfredställande populationsnivåer

Dessa arter benämns i utredningen som **naturvårdsrelevanta fågelarter**.

Fågelarter som behandlas med noggrann utredning

Rödlistan arter

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor population klassas som livskraftiga (LC).

Fågelarter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen

Här listas arter som omfattas av fågelarter som ingår i fågeldirektivets bilaga 1. För dessa arter ska respektive medlemsstat upprätta skyddade livsmiljöer. Dessa arter markeras med förkortningen FD.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Fågelarter som uppvisar en negativ trend

Innefattar arter med tydligt negativ trend som är statistiskt säkerställd under en flerårig period, men som inte fångats upp i någon rödlisteklassning.

Tidigare rödlistade fågelarter

De tidigare rödlistade arter som omfattas är de arter där populationen inte minskar men där denna stabiliserats på en lägre nivå (minst <-25%) på grund av habitatförändringar i Sverige. Arter som återgått till en tillfredställande nivå omfattas ej.

Geografisk avgränsning

Utredningen omfattar påverkan på fåglar inom detaljplaneområdet (figur 1). I figur 2 redovisas den planerade bebyggelse som detaljplanen innebär. En artskyddsutredning är direkt kopplad till det bebyggelseförslag som legat till grund för utredningen. Om bebyggelseförslaget förändras finns risk för att också påverkan på skyddade arter förändras. I det fall den geografiska utbredningen av detaljplanen, eller föreslagen placering av byggnader, infrastruktur etcetera, ändras kan artskyddsutredningen behöva uppdateras.

Åtgärder

I denna utredning föreslås åtgärder på ett generellt plan. Detaljerade anvisningar för åtgärder ingår inte. I möjligaste mån föreslås lokalisering för åtgärder inom delområden inom detaljplaneområdet. Detaljutformning, projektering och exakt lokalisering av åtgärderna måste ske inom det fortsatta planarbetet. Det är önskvärt att åtgärderna i så stor utsträckning som möjligt framgår av samrådshandlingarna.

Kunskapsunderlag

Artskyddsutredningen är baserad på den fågelinventeringen som Ekologigruppen genomförde under våren och försommaren 2023 (Ekologigruppen 2023a) samt det arbetsmaterial som White Arkitekter AB tillhandahållit. Detta är det senaste förslaget vid tidpunkten för författandet av denna artskyddsutredning. Information om skyddsklassade arter har beställts från Artdatabanken och information om arters förekomst har inhämtats från databasen Artportalen.

Osäkerhet i bedömningen

En fågelinventering ett enskilt år visar vilka fågelarter som utifrån observationerna kan bedömas häcka under det år då inventeringen genomfördes. Någon enstaka art som häckar vissa år i området, men inte andra år, kan därmed missas om man bara inventerar ett år. Detta medför en viss osäkerhet i bedömningen. Säkerheten bedöms dock vara så god att de kvalitetskrav som ställs uppfylls.

Lagstiftning för fåglar

Miljöbalken

Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl (Sveriges riksdag 2022a).

Hänsynsparagrafen

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (Sveriges riksdag 2022b).

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen är att se som en precisering av de allmänna hänsynsreglerna. Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 § (faktaruta).

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Artskyddsförordningen 4 §

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) att återupprätta populationen till denna nivå

Förbuden mot att döda fåglar och att skada ägg och bon

Vid bedömningarna som vi gör nedan av påverkan på ett antal olika fågelarter har vi värderat den påverkan som uppstår genom att bebyggelsen i detaljplaneområdet förändrar områdets natur så att det långsiktigt inte längre ger samma förutsättningar för fåglarnas födosök och häckning som innan exploateringen. Artskyddsförordningen som den tolkas i den vägledande EU-domen från 2021 innebär att det är förbjudet att döda fåglar och att förstöra ägg och bon av alla vilt förekommande fågelarter. För att inte riskera att utlösa förbud avseende dessa punkter bör inte avverkning, röjning av buskar och träd ske under fåglarnas häckningsperiod, från cirka 15 mars till 15 augusti.

Förbud mot populationspåverkande störning

Det är förbjudet att skada eller avsiktligt störa vilda fåglar så att det finns risk att en arts population inte längre kan upprätthållas på en tillfredställande nivå eller att möjligheten att återupprätta en redan liten population till en tillfredställande nivå förhindras.

Naturvårdsverket anser i sitt remissvar till regeringen angående förändringen att befintlig praxis att begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning.

Om en negativ påverkan genom störning kan förutses, kan i vissa fall verksamma skyddsåtgärder genomföras så att tillfredsställande populationsnivå upprätthålls och populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på eller i anslutning till en plats för vila eller fortplantning.

Process vid artskyddsutredningar

Ekologigruppens bedömning av de krav som ställs på processen för artskyddsutredningar är att den behöver innehålla följande moment:

Säkerställ ett noggrant underlagsmaterial

Krav på ett heltäckande kunskapsunderlag har höjts i och med de senaste domarna vilket nästan alltid ställer krav på att inventering av fåglar ska genomföras. Domar år 2021 indikerar att 10–12 inventeringstillfällen kan behövas genomföras i artrik skog i Syd- och Mellansverige under tidig vår till försommar.

Inrikta arbetet på att undvika dispens

För de flesta projekt som påverkar fåglar är det inte möjligt att få dispens eftersom projektet måste vara av ”allt överskuggande allmänintresse” för att man ska kunna få dispens. Detta innebär att man måste planera projektet/planen så att dispenskraven inte utlöses.

Bedöm påverkan på skyddade arter

För skyddade arter (bland annat alla fåglar) ska en påverkansbedömning göras. Bedömningen måste gälla både byggtid och drifttid. Det är förbjudet att döda, skada eller störa skyddade arter.

Genomför åtgärder

Åtgärder krävs för att inte avsiktligt döda, skada eller störa fågelindivider, det innebär exempelvis att avverkningar inte får genomföras under fåglarnas häckningstid. Åtgärder krävs om störning på bl.a. ingrepp i arternas livsmiljö medför att tillfredsställande populationer inte kan upprätthållas.

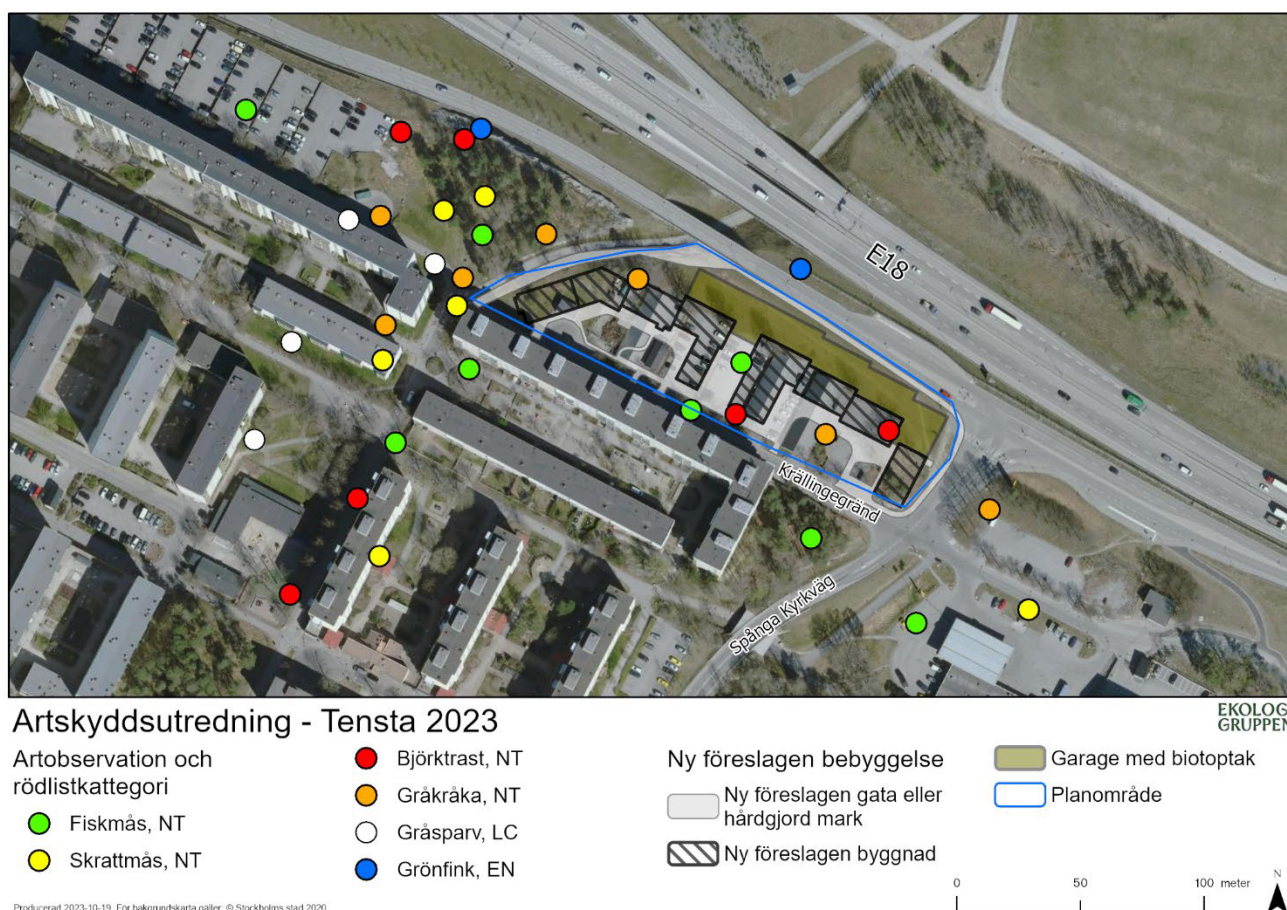
Detta gäller för sällsynta arter eller arter som har minskande populationer. Det kan bli fråga om att säkerställa skötsel av naturmark på annan plats och att sådana åtgärder ska vara på plats och fungerande före projektet kommer i gång.

Samråd med länsstyrelsen

Enligt Miljöbalken bör ett 12:6 samråd med länsstyrelsen hållas om planering och åtgärder riskerar att ett förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. Vid planprocesser kan synpunkter istället erhållas i samband med samråd i planprocessen. Verksamhetsutövaren är alltid ansvarig för att artskyddsförordningen följs.

Fågelarter inom detaljplaneområdet

Totalt har 17 fågelarter noterats i området i samband med Ekologigruppens fågelinventering 2023 (Ekologigruppen 2023). Sex av arterna räknas som naturvårdsrelevanta fågelarter, vilket innebär arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Fem av dessa är rödlistade (björkrast, fiskmås, gråkråka, grönfink och skrattnås) och en har en negativ trend (gråsparv). För de naturvårdsrelevanta arterna har vi bedömt närmare vad gäller behov av att vidta åtgärder för att arterna inte ska påverkas negativt. Inga naturvårdsrelevanta fågelarter finns noterade från det inventerade området via databasen Artportalen (sökning mellan 2000–2023). Naturvårdsrelevanta arter redovisas i tabell 1 och vanligt förekommande arter redovisas i tabell 2. Figur 2 visar var de naturvårdsrelevanta arterna observerats i förhållande till den planerade bebyggelsen.

Figur 2. Observationer av fåglar vid detaljplanområdet i Tensta. I kartan kan ses observationernas läge i förhållande till planerad bebyggelse.

Naturvårdsrelevanta fågelarter

De naturvårdsrelevanta arterna som har påträffats inom eller intill inventeringsområdet redovisas i tabell 1.

Tabell 1. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som påträffats inom detaljplaneområdet och buffertzonen (Figur 2). ASF=Artskyddsförordningen. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, EN=starkt hotad. LC=livskraftig.

Art	Skydd ASF	RK	Källa	Förekomst/ Häckningsstatus
Björktrast	4 §	NT	Ekologigruppen 2023	Två par björktrastar bedömdes ha permanenta revir och häckade troligen i nära anslutning till detaljplaneområdet. Ekologigruppens bedömning är att dessa inte hade sin boplatz inom inventeringsområdet 2023. Arten är inte rapporterad från inventeringsområdet via databasen Artportalen tidigare, men arten är vanlig i Stockholm (Figur 2).
Fiskmås	4 §	NT	Ekologigruppen 2023	Vid inventeringen noterades två par fiskmåsar med "besök på trolig boplatz". Det är troligt att dessa häckade på hustaken intill inventeringsområdet. Arten är inte rapporterad från inventeringsområdet via databasen Artportalen tidigare, men arten är vanlig i Stockholm (Figur 2).
Gråkråka	4 §	NT	Ekologigruppen 2023	Ett par gråkråka bedömdes ha ett permanent revir som omfattar inventeringsområdet. Inget bo noterades inom inventeringsområdet 2023 men det är troligt att arten häckade strax utanför. Arten är inte rapporterad från inventeringsområdet via databasen Artportalen tidigare, men arten är vanlig i Stockholm (Figur 2).
Gråsparv	4 §	LC	Ekologigruppen 2023	Två par gråsparvar noterades strax utanför inventeringsområdet med permanenta revir som omfattar delar av inventeringsområdet. Det är troligt att de häckar vid husen där de observerades. Arten är inte rapporterad från inventeringsområdet via databasen Artportalen tidigare, men arten är vanlig i Stockholm (Figur 2).
Grönfink	4 §	EN	Ekologigruppen 2023	Ett par grönfinkar bedömdes ha ett permanent revir som omfattar inventeringsområdet. Det är troligt att paret häckade inom eller intill planområdet. Arten är inte rapporterad från inventeringsområdet via databasen Artportalen tidigare, men arten är vanlig i Stockholm (Figur 2).
Skrattmås	4 §	NT	Ekologigruppen 2023	Tre par skrattmåsar noterades med "besök på trolig boplatz". Sannolikt häckar de på någon av hustaken intill inventeringsområdet. Arten är inte rapporterad från inventeringsområdet via databasen Artportalen tidigare, men arten är vanlig i Stockholm (Figur 2).

Vanligt förekommande fågelarter

Tabell 2. Tabellen redovisar vanligt förekommande fågelarter noterade i planområdet vid inventeringen 2023 och bedömning av häckstatus samt bedömt antal revir i planområdet.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par
Blåmes	Permanent revir	Trolig häckning	3 par
Kaja	Obs i häcktid	Möjlig häckning	1 ex
Koltrast	Permanent revir	Trolig häckning	2 par
Korp	Förbiflygande	Ej häckning	1 ex
Ormvråk	Förbiflygande	Ej häckning	1 ex
Pilfink	Obs i häcktid	Möjlig häckning	1 ex
Ringduva	Permanent revir	Trolig häckning	2 par
Skata	Permanent revir	Trolig häckning	4 par
Större hackspett	Permanent revir	Trolig häckning	1 par
Talgoxe	Permanent revir	Trolig häckning	4 par
Tamduva	Permanent revir	Trolig häckning	4 ex

Påverkan

Detaljplanens påverkan på naturmiljön i området

Planområdet är cirka 1 hektar stort och domineras av hårdgjorda ytor som används som parkeringsplatser för boende. Intill de hårdgjorda ytorna finns mindre delar med gräsmark med inslag av träd (främst lindar) och buskar. Väster om inventeringsområdet finns en mindre skogsdunge med blandskog. Denna ingick i en buffertzon som inventerades under fågelinventeringen (Ekologigruppen 2023a).

Detaljplanen påverkar området genom att upp till 40 träd behöver tas ned (eventuellt färre), samt att ytor som idag utgörs av gräsmark kommer att bebyggas. Majoriteten av träden som förekommer i området är unga träd, och enligt Ekologigruppens trädinventering (Ekologigruppen 2023b) är de äldsta träden mellan 40 till 79 år (endast 4 stycken). Detaljplanen innebär också att 80 nya träd av varierande storlek planeras att planteras (35 större träd med stamdiameter på 20-30 centimeter och cirka 45 små träd med en stamdiameter på 16-20 centimeter). Utöver detta planeras tidigare hårdgjorda ytor att göras om till parkmiljö med gräsmattor. Dessa åtgärder gynnar björktrast och grönfink och det är positivt att detta genomförs. Samtliga nödvändiga åtgärder att genomföra listas under avsnittet om skyddsåtgärder på sida 13.

Exploateringen påverkar på naturmiljön påverkar främst björktrast och grönfink, som födosöker och häckar i miljöer med inslag av gräsmattor, buskar och träd vilket förekommer inom planområdet.

Detaljplanens påverkan på fåglar

Nedan görs först en bedömning av påverkan på fågelarter som bebyggelsen enligt detaljplanen bedöms innebära. Därefter följer förslag på skyddsåtgärder som bedöms nödvändiga för att detaljplanen inte ska komma i konflikt med artskyddsförordningen. I bilaga 1 följer en mer detaljerad redovisning som beskriver påverkan på de enskilda arterna, med detaljerad information om arternas miljökrav och nödvändiga skyddsåtgärder.

Påverkan av detaljplan på naturvårdsrelevanta fågelarter

Sex naturvårdsrelevanta fågelarter har registrerats vid fågelinventeringen 2023 (Figur 2). Dessa arter listas nedan i tabell 3, där respektive art bedöms efter hur de bedöms påverkas av detaljplanen.

Björktrast och grönfink bedöms riskera påverkas negativt av detaljplanen. Två revir av björktrastar och ett revir av grönfink bedöms riskera påverkas negativt. För dessa arter behöver skyddsåtgärder genomföras för att inte riskera att genomförandet av detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Tabell 3. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som registrerats i området och i vilken utsträckning dessa arter bedöms bli påverkade av exploateringen genom att arterna löper risk att störas om inte åtgärder vidtas.

Svenskt namn, rödlistekategori	Bedömning av påverkan	Risk för störning som påverkar population
Björktrast	Två revir av björktrastar överlappar med detaljplanområdet. Inom detaljplanområdet finns gräsmattor, buskar och träd som är strukturer som björktrastarna använder för födosökning och häckning. Därför bedöms två par av björktrastar riskera påverkas av en exploatering inom detaljplanområdet.	Ja
Fiskmåsar	Två par fiskmåsar bedöms troligen häcka på något av de intilliggande hustaken. Arten födosöker gärna i tätbebyggda områden och bedöms inte påverkas av en exploatering inom detaljplanområdet.	Nej
Gråkråka	Ett par gråkråkor bedöms ha ett revir som delvis utgörs av detaljplanområdet. Gråkråkan födosöker gärna i tätbebyggda områden och en exploatering av detaljplanområdet bedöms inte påverka gråkråkans möjlighet för födosökning eller häckning.	Nej
Gråsparv	Två par gråsparvar bedöms troligen häcka under de intilliggande hustaken. Arten noterades inte födosöka inom detaljplanområdet och en exploatering inom detta bedöms därför inte påverka arten.	Nej

Grönfink	Ett par grönfinkar bedöms ha revir som överlappar med detaljplanområdet. Dessa bedöms riskera påverkas eftersom ytor de potentiellt använder för häckning och födosökning tas i anspråk.	Ja
Skrattmåå	Tre par skattmååar bedöms troligen häcka på något av de intilliggande hustaken. Arten födosöker gärna i tätbebyggda områden och bedöms inte påverkas av en exploatering inom detaljplanområdet.	Nej

Vanligt förekommande fågelarter

Den lokala/regionala eller nationella populationen för fågelarterna listade i tabell 4 bedöms inte påverkas negativt av exploateringen. Information om fågelarters trender och populationsstorlek är hämtad från Sveriges fåglar (Wirdheim, A. & Green, M. 2022).

Tabell 4. Tabellen redovisar vanligt förekommande fågelarter som registrerats i området och som inte bedöms bli påverkade av exploateringen.

Svenskt namn	Bedömning av exploaterings påverkan för att upprätthålla tillfredställande population
Blåmes	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 770 000 par i Sverige) som även ökar (ökning med 51 % senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Kaja	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt över 8 miljoner par i Sverige) som är stabil och inte minskar, bedöms bebyggelsens påverkan på ett ex påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Koltrast	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 1,8 miljoner par i Sverige) som är stabil (ökning med 1% senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Korp	Arten noterades endast som förbiflygande och bedöms därför inte påverkas.
Ormvråk	Arten noterades endast som förbiflygande och bedöms därför inte påverkas.
Pilfink	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 420 000 par i Sverige) som är stabil (ökning med 16 % senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på ett ex inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Ringduva	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 980 000 par i Sverige) som är stabil (ökning med 21 % senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Skata	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 180 000 par i Sverige) som är stabil (minskning med 3 % senaste 10 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Större hackspett	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 210 000 par i Sverige) som även ökar (ökning med 40 % senaste 20 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Talgoxe	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 2,8 miljoner par i Sverige) som är stabil (ökning med 30 % senaste 10 åren), bedöms bebyggelsens påverkan på några par inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.
Tamduva	Då arten har en stor lokal, regional och nationell population (totalt cirka 80 000 par i Sverige) som är stabil (icke signifikant ökning eller minskning), bedöms bebyggelsens påverkan på 4 ex inte påverka möjligheten att upprätthålla en tillfredställande populationsnivå.

Skyddsåtgärder för att undvika konflikt med artskyddsförordningen

Under förutsättning att de åtgärder och försiktighetsmått som föreslås i avsnittet genomförs och beaktas är det Ekologigruppens uppfattning att detaljplanens genomförande inte kommer i konflikt med artskyddsförordningen.

Vi utgår i denna rapport från att åtgärder för att upprätthålla tillfredsställande populationsnivåer behöver genomföras för arter där populationerna riskerar att påverkas negativt av genomförandet av detaljplanen. Dessa åtgärder är nödvändiga för att undvika risk för att detaljplanen kommer i konflikt med artskyddsförordningen. En beskrivning av arterna som påverkas finns i tabell 3 och bilaga 1. Åtgärderna redovisas nedan samt i bilaga 1.

De föreslagna åtgärderna syftar främst till att höja kvalitén på naturmarken inom detaljplanområdet. I delarna som bebyggs kommer buskar och träd planteras vilket gör området attraktivt för björktrast och grönfink som födosöker i dessa miljöer.

Undvik störning under häckningstid

En stor risk för påverkan på arterna borde vara störning under häckningstid, varför detta bör undvikas. Enligt artskyddsförordningens § 4, punkt 2 är det förbjudet att avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. **Genomför därför inte avverkning av träd, eller röjning av buskar under fåglarnas häckningssäsong, 15 mars–15 augusti.** Åtgärden gäller samtligt fågelarter inklusive de ej särskilt utredda.

Planera för skyddsåtgärder i tid

Planera för skyddsåtgärder i tid. Åtgärder som planeras för sällsynta arter eller arter som har minskande populationer ska vara på plats och fungerande före projektet kommer i gång enligt Naturvårdsverket (Naturvårdsverket 2009). Åtgärderna måste detaljutföras och geografiskt preciseras i den mån de inte är det i denna utredning.

Plantera minst fem inhemska buskar

Inom detaljplanområdet förekommer enstaka buskar som kommer att avverkas vid genomförandet av detaljplanen. Buskar är en struktur som många arter häckar och söker skydd i. Plantera fem buskar av inhemska växter för att erbjuda björktrast och grönfink platser att häcka och söka skydd i.

Ersätt nedtagna träd

Upp till 40 träd av varierande storlek planeras att avverkas i samband med byggnationen i detaljplanområdet. Ersätt samtliga av dessa genom att plantera nya lövträd. Det är positivt om fler träd planteras än som avverkas. Åtgärden gynnar grönfink. Fem av träden som planteras bör vara bärande träd för att gynna björktrast.

Anlägg gräsmattor

En mindre andel av planområdet utgörs av öppna gräsmattor. Dessa används av björktrastar för födosökande och kommer delvis att bebyggas. Anlägg därför minst 100 kvm nya gräsmattor.

Ytterligare förslag på åtgärder

Nedan ges förslag på åtgärder som inte är nödvändiga att genomföra för att undvika konflikt med artskyddsförordningen, men som bidrar till att stärka den biologiska mångfalden i området.

Sätt upp fågelholkar

Flera av de fågelarter som observerats inom detaljplanområdet är hålhäckande arter. Dessa arter gynnas av uppsättande av holkar där de kan häcka. Exempelvis blåmes och talgoxe.

Förslag till vidare utredning

- Föreslagna skyddsåtgärder. Alla skyddsåtgärder är inte specificerade. Olika metoder kan användas för att uppnå olika resultat, beroende på önskad effekt. Ekologigruppen kan hjälpa till och vara ekologistöd vid utformning av skyddsåtgärder. Ekologisk kompetens bör vara närvarande i processen för att säkerställa att åtgärderna ger önskad effekt.
- Uppföljning, till exempel i form av en återkommande inventering och dokumentation av vilka åtgärder som genomförts, behövs dock för att klargöra hur respektive art svarar på skyddsåtgärderna. Om åtgärderna visar sig varit otillräckliga behöver de kompletteras genom ytterligare åtgärder.

Referenser

Tryckta källor:

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.

Ekologigruppen. 2023a. Fågelinventering vid Tensta. Ekologigruppen AB.

Ekologigruppen 2023b. Skyddsvärda träd i Tensta 4:11. Ekologigruppen AB.

Green M., Haas, F. & Lindström Å. 2023. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2022. Lunds universitet.

Mark- och miljööverdomstolen. Dom i mål nr M3276-20, 2021-07-12.

Mark- och miljööverdomstolen. Dom i mål nr M13636–19, 2021-09-29.

Naturvårdsverket 2003. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21.

Naturvårdsverket 2009. *Handbok 2009:2. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser*. Stockholm: Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket 2021. Yttrande gällande Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:15 Skydd av arter-vårt gemensamma ansvar (M2021/01219). Ärendenummer NV-05619-21

Ottosson, U., R. Ottvall, J. Elmberg, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

SFS 2007:845. Artskyddsförordning

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Wirdheim, A. & Green, M. 2022. Sveriges fåglar 2022. – BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening, Halmstad.

Svensson. S. Et al., 1999. Svensk fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement nr 31.

Digitala källor:

Artdatabanken 2023 Artfakta. Fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning/> (Hämtad: 2023-09-07)

Artportalen 2023. Artportalen, rapportsystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2023-09-07)

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

Svensk Fågeltaxering. Uttag 1998-2021. <http://www.fageltaxering.lu.se>.

Sveriges Riksdag 2022a. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K8 (Hämtad 2022-11-29)

Sveriges Riksdag 2022b. Hänsynsreglerna. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K2 (Hämtad 2022-11-29)

Bilaga 1. Beskrivning av arter där påverkan riskeras

Nedan görs en detaljerad beskrivning av de artförekomster listade i tabell 3 där störning riskerar att påverka tillfredsställande populationsnivå. Arterna bedömdes ha fortplantningsområden/revir i eller i nära anslutning till detaljplaneområdet. I figur 2 redovisas observerade arter och planerad bebyggelse.

Beskrivningen av arternas krav på fortplantningsområde har främst hämtats från ArtDatabankens artfakta (ArtDatabanken 2023), Green et al, 2023 och från Sveriges fåglar 2022 (BirdLife 2022).

För varje art anges utifrån slutsatserna kring detaljplanens påverkan vilka åtgärder som bedöms nödvändiga för att upprätthålla tillfredsställande population. Om åtgärder bedöms nödvändiga beskrivs dessa utifrån en målsättning som innebär att åtgärderna bör leda till förbättrade förutsättningar för arten i fråga i så stor utsträckning att förbättringen med god marginal väger upp den förväntade negativa påverkan.

Två arter (björktrast (NT) och grönfink (EN)) riskerar att påverkas negativt av exploateringen. Förekomsterna av dessa arter redovisas i text nedan och i figur 2. För var och en av arterna beskrivs nedan deras krav på fortplantningsmiljö, deras förekomst i området, bedömning av hur exploateringen påverkar arternas förutsättningar i området och vilka åtgärder som bedöms nödvändiga för arterna.

Björktrast (NT)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Björktrasten är en stor och långstjärtad trast. Den häckar i olika typer av skogs- och buskmark som videbestånd, fjällbjörkskog, öppnare löv- och blandskog, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar. Födan sommartid utgörs främst av mask och insekter. Den är orädd och ses ofta födosöka på gräsmattor i samhällen. På höst och vinter är bärande träd och buskar en viktig födokälla.

Senaste data från svensk fågeltaxering och BirdLife visar att björktrastens population har minskat med 53% senaste 20 åren, och 32 % senaste 10 åren. Arten har inte varit rödlistad tidigare utan var ny på rödlistan år 2020, då den togs upp som NT – nära hotad.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Två par björktrastar bedöms ha permanenta revir som omfattar inventeringsområdet (tabell 1, figur 2). Ekologigruppens bedömning är att dessa troligen häckar strax utanför detaljplanområdet. Arten är inte rapporterad från inventeringsområdet via databasen Artportalen tidigare, men arten är vanlig i Stockholm.

Bedömning av exploaterings påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredsställande population nationellt, bedöms negativ påverkan stå i konflikt med artskyddsförordningen.

Detaljplanen påverkar björktrasten genom att den gör anspråk på delar av två revir för arten. Den förlorade livsmiljön som bebyggs utgörs av öppna gräsmattor där björktrasten födosöker med förekomst av lövträd där den kan häcka.

Åtgärder

- Plantera lika många lövträd som avverkas vid genomförandet av detaljplanen. Minst fem av dessa ska vara bärande träd (exempelvis oxel, rönn eller fågelbär). Åtgärden stärker tillgången på föda i området, särskilt under vintertid. Den skapar också möjlighet för björktrastarna att häcka inom detaljplanområdet.
- Plantera fem inhemska buskar. Åtgärden syftar till att ge björktrasten plats att söka skydd och häcka på. Om busken är bärande stärks födotillgången ytterligare.

- Anlägg minst 100 kvadratmeter gräsmatta. Åtgärder kompenserar för förlusten av befintlig gräsmark och stärker björktrastarnas möjlighet att hitta föda i området, främst under vår – höst.

Grönfink (EN)

Artens status och krav på fortplantningsområde

Grönfinken övervintrar i många fall, men vissa flyttar till västra och sydvästra Europa. Den är vanlig att se på fågelmatningar under vinterhalvåret. Arten häckar typiskt i skogsbryn, hagmarker och dungar. Men även i trädgårdar och parker. Boet placeras vanligen i buskar eller träd. Arten rödlistad som starkt hotad (EN) till följd av att populationen har minskat kraftigt de senaste åren, på grund av sjukdomen gulknopp.

Förekomst i detaljplaneområdet och dess närhet

Ett par grönfinkar bedöms ha ett permanent revir som omfattar inventeringsområdet. Ekologigruppens bedömning är att den troligen hade sin boplatz 2023 strax utanför inventeringsområdet. Arten är inte rapporterad från inventeringsområdet via databasen Artportalen tidigare, men arten är vanlig i Stockholm.

Bedömning av exploaterings påverkan

Då arten är rödlistad och har en minskande trend och i grunden därmed inte har en tillfredställande population nationellt, bedöms all negativ påverkan göra att detta inte är förenligt med lagen. Detaljplanen påverkar grönfinken genom att den sannolikt gör anspråk på delar av artens revir. Främst är det buskar och lövträd som grönfinken använder som tas i anspråk vid exploateringen. Detta bedöms kunna påverka grönfinkens lokala population (då arten minskar kraftigt lokalt och nationellt) som därmed inte kan bibehållas på en tillfredställande nivå. Åtgärder för ekologisk kompensation behövs för att inte påverka den lokala populationen av grönfink.

Åtgärder

- Plantera lika många lövträd som avverkas vid genomförandet av detaljplanen. Åtgärden skapar möjlighet för grönfinken att häcka inom detaljplanområdet.
- Plantera fem inhemska buskar. Åtgärden syftar till att ge grönfinken plats att söka skydd och häcka på.